

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ. СЪЩНОСТ И СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ

Елена Благоева-Хазърбасанова
Нов български университет

Резюме. Терминът „интернационализация“ се използва все повече поради нарасналия интерес към внедряване на международно измерение във висшето образование. Днес в повечето европейски страни терминът се разбира в смисъла на определенията, дадени от Найт и Де Уит, като един от начините, по които отделната държава отговаря на влиянието на глобализацията, като в същото време уважава индивидуалността на нацията, и като процес на интегриране на международно/межкултурно измерение в преподаването, изследователската работа и другите услуги, предлагани от университетите. Настоящата статия представя развитието на концепцията и значението на интернационализацията. Анализирани са различни мотивации и подходи за внедряване на интернационализацията в цялостната дейност на университетите. Представени са някои възможни стратегии за интегриране на международното измерение в институциите на висшето образование, както и необходимостта от комплексни промени в управлението, администрацията и академичните дейности.

Keywords: internationalization, internationalization strategies, international dimension in higher education, international cooperation

Определяне на значението

Терминът „интернационализация“ се използва все повече в европейските страни поради нарасналия интерес към внедряване на международно измерение във висшето образование. От една страна, можем да приемем, че интернационализацията става все по-важна и желана характеристика за университетите. От друга страна, терминът се разбира различно от различните образователни среди и като резултат наблюдаваме интерпретации на тази идея. Едно от съществени предизвикателства пред международната академична общност е ориентирането сред противоречивите представи за интернационализацията на висшето образование и връзката ѝ със също толкова противоречивото отношение към глобализацията.

Днес, при увеличаващата се глобализация на икономиката, технологиите, комуникациите и т.н., съществува потенциална заплаха за оцеляване на националната идентичност и култура. Възможността за хомогенизация на културите

е риск, често подчертаван от малките държави или развиващите се страни, дори до степен на пълно отхвърляне на глобализацията като път към денационализация. Противоположните мнения свързват глобализацията с модернизация и панацея за намиране на решения за опазване на околната среда, здравеопазването или други наднационални проблеми. Често двата термина „интернационализация“ и „глобализация“ се считат за синонимни, което води до противоречия и объркване при формиране на конкретни политики. За целта на темата, която разглеждаме, можем да направим сравнение между двата термина според определението, което дават Найт и Де Уит (1995):

– „Глобализацията е движение на технология, икономика, знание, хора, ценности, идеи... през границите. Глобализацията влияе на всяка страна по различен начин, според националната история на страната, традициите, културата и приоритетите.“

– „Интернационализацията на висшето образование е един от начините, чрез които държавата отговаря на влиянието на глобализацията, като в същото време уважава индивидуалността на нацията.“

Чрез тези определения глобализацията и интернационализацията се възприемат като различни концепции, свързани с динамична връзка. Глобализацията може да се мисли като катализатор на процеса, докато интернационализацията е отговор, чрез който се отварят възможности за сътрудничество и връзки, без да се губи идентичност. Интернационализацията поставя акцент върху трансфера на собствено съдържание в международна среда, върху приемането на съвместното сътрудничество, влиянието от и върху други среди на международно или дори на национално ниво.

Една част от изследователите (Knight&de Wit, 1995; Leask, 2003; Kalantzis&Cope, 2000) разглеждат интернационализацията като процес на подготовка на студентите за участие и реализация в глобализиращото се общество. Друга група (Hickling&Hudson, 2000; Lee, 2000; King, 2001; Sharma, 2002) счита, че интернационализацията е свързана главно с методите за привличане на чуждестранни студенти, обикновено от по-слабо към по-силно развитите страни. Има и други позиции, като тази на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), определящи интернационализацията като комплексен процес с разнообразни задачи и многостранни ефекти (OECD, 2004).

За целите на настоящия материал най-подходящо е следното работно определение:

„Интернационализацията на висшето образование е процес на интегриране на международно/межкултурно измерение в преподаването, изследователската работа и други услуги, предлагани от институцията“ (Knight, 1994).

В определението на Найт интернационализацията се разглежда като динамичен процес, а не просто като набор от изолирани дейности. Интегрирането също е ключов момент, защото то гарантира постоянно и важно място на интер-

национализационния аспект в академичните програми, политиките и процедурите на институцията, а не просто някаква допълнителна и лесно изключваща се добавка. Межкултурният аспект е поставен наравно с международния, за да се акцентира на факта, че интернационализацията включва и различни културни и етнически групи. Този аспект е и основа за развитие на концепцията „интернационализация у дома“.

Основания за развитие на интернационализацията във висшето образование

Горното определение е неутрално по отношение на мотивацията, т.е. причините дадена институция да се интернационализира или дадена държава да включи интернационализацията като елемент на образователната си политика не са включени в дефиницията. Т.е. отчитат се разликите в обществените нагласи и сред институциите, в контекста и културите, в които те съществуват. Най-общо мотивациите могат да бъдат политически, икономически, академични и културно-социални.

Причините за интернационализация от политическа гледна точка се отнасят повече на национално ниво, отколкото на институционално. Исторически интернационалното образование се е възприемало като успешно средство за международната политика, особено по отношение на националната сигурност и мира между различни нации. Днес това все още има значение, но не толкова голямо, колкото в миналото. Въпреки това, все още културният, научен и образователен обмен между страните се счита за начин за поддържане на активни взаимоотношения и дипломатически връзки. Все повече обаче се увеличава тенденцията за възприемане на образоването като износ на продукт, а не като културно сътрудничество. С развитие на високо ниво на масовизация на висшето образование се създава силен интерес от страна на големи и малки държави да превърнат износа на образователни продукти и услуги в главна част на тяхната външна политика. Днес сме свидетели на тази промяна във външните политики, превръщащи образованието от културни програми за обмен или сътрудничество в експорт на стока.

Тази промяна към пазарна ориентация формулира икономическата причина за интернационализация на висшето образование. Икономическите причини придобиват все по-голямо значение. Като резултат на нарастващата взаимозависимост между държавите и развитието на информационните технологии държавите се съсредоточават върху своята конкурентоспособност в икономически, научен и технологичен аспект. Като ефективни стратегии за това се считат инвестирането в изследвания и иновации и развитието на висококвалифицирана работна сила с нов тип компетенции, които да дават възможност за функциониране в международната работна среда. И двете стратегии включват сектора на висшето образование. Така на национално и регионално ниво обективно съществува все по-ясна взаимна връзка между интернационализацията на висшето образование и

икономическото и технологично развитие на страната. Икономическият мотив е важен и на институционално ниво. Много често той остава на ниво привличане на средства (износ на програми срещу заплащане или привличане на чуждестранни студенти в съществуващи от години програми), с което невинаги допринася за интернационализацията. Повишаване качеството на образованието е основна цел на интернационализацията. В този смисъл е важно да се намери баланс между привлечените средства и академичното развитие.

Академичните причини за интернационализацията са пряко свързани с ранната история и развитието на университетите. Движението на учените между университетите, общите изследвания са били факт стотици години. Т.е. тези връзки са естествени за учените. Днес като една от водещите причини за интернационализацията се счита стремежът за международни академични стандарти за преподаване и изследователска работа, като се подчертава особено необходимостта от мерки срещу унификацията в образованието. Границата между интернационализация за самата нея и интернационализацията като средство за повишаване качеството на образованието е все още тънка. Стремежът трябва да бъде чрез увеличаване на международния аспект в преподаването, изследванията и услугите да се придобива добавена стойност към качеството и нивото на образователната система.

Културно-социалните причини могат да се изразят основно чрез стремежа за запазване и експониране на националната култура при респект към чуждата. Към това се добавя и запознаването и разбирането на културните и етнически различия вътре в страната или между различни страни. Много изследователи считат за изключително важна задача възпитанието и обучението на студентите в интеркултурна среда, развитието на умения за общуване и разбиране. Културно-социалната мотивация се фокусира и върху развитието на индивида (служител, преподавател, студент) като гражданин на своя регион, на държавата, на света.

Всяка отделна институция би могла да избере различна мотивация, която трябва да се дефинира експлицитно и ясно, да отговаря на реалните нужди на образователния сектор в конкретната среда и да води до развитие както на отделната институция като цяло, така и на съответната образователна система. При формиране на кохерентна национална политика би било добре да се има предвид, че статистиките са красноречиви дори само ако разгледаме краткосрочните ефекти върху икономиката – през 2009 г. чуждестранните студенти в САЩ са били 690 923 и са внесли почти 20 милиарда долара в икономиката на страната само за такси и общезития (US Department of Commerce, 2010). Важно е също – за националната образователна система и за всяка институция – да се имат предвид и интересите, изразените и скрити мотиви на различните социални групи, участващи или свързани с интернационализацията от образователния, държавния или частния сектор. Ясно е, че различните заинтересовани групи ще имат различно отношение към нивото на важност на всяка от четирите категории на мотивация,

което ще води до различни очаквания и желание за резултати. При формиране на политика е от значение предварително да се проучат заинтересованите групи, за да се разбере къде общата мотивация може да доведе до сътрудничество и как различията да се отчетат, без да се стигне до конфликт.

Подходи към интернационализацията

Изследвайки хронологично съвременното развитие на интернационализацията, могат да се идентифицират няколко основни подхода, които университетите използват, когато планират и осъществяват общоинституционална стратегия за интернационализация (Knight, 1994).

Подходът, основан на отделни **дейности**, е характерен за периода на 70-80-те години. Той включва работа по привличане на чуждестранни студенти, взаимна помощ при разработка на учебни планове, академична мобилност. Това всъщност е цялото съдържание на термина „международно образование“ през този период.

Подходът, който се основава на придобитите **компетентности**, е характерен за периода след 80-те години, когато нараства значението на крайния резултат от образованието и има все по-голяма нужда от дефиниране на международни или глобални компетенции. Той е по-тясно свързан с отчитането на крайните резултати от дадено образование, където качеството е свързано с придобити знания, умения, интереси, ценности и отношение към света от страна на студентите. При този подход ударението се поставя върху човешкия фактор в академичната общност – студентите, преподавателите и служителите. Главна тема тук е как генерирането и предаването на знания да формират определени компетенции у работещите в едно висше учебно заведение, така че те да бъдат по-ерудирани в международен план и по-умели в интеркултурните си взаимоотношения. В този смисъл развитието на международни програми не се явява цел сама за себе си, а средство за развитие на определени компетенции у студентите, служителите и преподавателите. Все повече нараства интересът към идентификация и измерване на компетенциите, резултат от интернационализацията.

Подходът, който разчита на **организационната култура** като двигател на развитието, включително и на интернационализацията, поставя ударението върху създаване на климат и култура, която да поощрява и подкрепя международните или межкултурните инициативи. Той се отнася към теориите за организационното развитие, които се фокусират върху създаването на подходяща организационна култура и климат в дадена организация за подкрепа на определени принципи и цели. Така се променя организационната култура, че да се създаде атмосфера, която подпомага развитието на международните и межкултурните ценности и инициативи. Чрез този подход се цели открояването на международното измерение сред дейностите на институцията.

Най-цялостен е подходът, който разглежда интернационализацията като комплексен **процес на интегриране** на международните и/или межкултурните аспекти както в академичните програми, така и в стратегиите и процедурите на дадена институция. Основен стремеж при този подход е да се осигури устойчивост на международното измерение чрез широка гама от дейности, политики и процедури, свързващи академичната и организационната работа в една институция.

Тези подходи обикновено не се прилагат в чист вид, нито пък са единствените. Идеята за интернационализация е динамична и оформя, особено в последно време, нови посоки за висшето образование. В реалните стратегии обикновено подходите са смесени, въпреки че един често преобладава, според разбирането и нивото на съответната институция, както и според съществуващите нужди на сектора.

Възможни стратегии за интегриране на интернационалното измерение

(Стратегии на подхода „Процес“)

При подхода „Процес“ интернационализацията се интегрира в академичните дейности и в организационната структура, като те се допълват и подпомагат. Разработването на стратегия за интернационализация на един университет следва същите стъпки, които се изискват за подготовка на каквато и да е стратегия. Вътрешните и външните фактори, които влияят на процеса, трябва да са сериозно анализирани, преди да се започне. Най-важните елементи на вътрешните фактори са мисията на университета, управленската структура, качеството и количеството на финансовите и човешките ресурси, силните и слабите страни на образователните програми. Основните външни фактори, които трябва да се имат предвид, са възможностите на международния образователен пазар, конкурентната среда, в която се действа, националното законодателство, репутацията, която институцията има на национално и международно ниво. Оценката на вътрешните фактори би била по-обективна, ако е потърсено мнението на колкото е възможно повече студенти, преподаватели и служители, а не е правена от отделни звена или ръководни лица. Оценката на външните фактори обикновено изисква включването на външна експертиза от бизнеса и различни обществени институции. Когато тези елементи са оценени, основният стратегически документ може да бъде създаден. В него се предлагат насоките за плановете за действие, мониторинг и оценка, мерките и процедурите, посочват се отговорните университетски структури и конкретни лица.

За успешното осъществяване на стратегията, още при нейната подготовка е необходимо да се поощрява приносът на възможно най-голям брой звена и хора, за да може крайният документ да се възприеме като съвместно и съгласувано решение на възможно най-голяма част от служителите и студентите на университета. Когато стратегическият документ се счита за колективно усилие и обща цел, ангажираността за неговото осъществяване идва естествено и не са необходими мерки за активизиране и контрол.

Разработват се два типа взаимосвързани стратегии – програмни и институционални. Програмните стратегии се отнасят до академичните дейности, свързани с преподаването, обучението, ученето, изследователската работа, консултациите. Организационната стратегия включва институционалната политика, процедурите, поддържащите звена, които улесняват и гарантират устойчивост на международното измерение на университетската дейност.

Програмните стратегии включват четири категории дейности, които трябва да се анализират и програмират в съответствие с целите на институцията – академични дейности, изследователски дейности, външни връзки и услуги и неучебни дейности.

В академичните дейности влиза разработването на съвместни програми, програми за обмен на студенти, преподаватели и администрация, изучаване на чужди езици, интернационализирани учебни планове, стажове в чужбина, чуждестранни студенти; процеса на обучение и усъвършенстване методите на преподаване. Академичните дейности дават най-широко поле за международна дейност, с многобройни възможности за инициативи за внедряване на международно измерение в учебното съдържание и процеса на преподаване и учене.

Изследователската работа и научно сътрудничество включват създаване на центрове за изследователска работа и съвместни изследователски проекти, международни конференции и семинари, публикуване на статии в международни издания, договори за изследователска работа, обмен на изследователи и докторанти, връзка между изследвания, учебни планове и преподаване.

Стратегията в категорията *външни връзки и услуги* обхваща дейностите за развитие на двустранни сътрудничества и други международни инициативи. Акцентът леко се измества към изискванията на пазара. Комерсиални дейности като обучение по договор, износ на образователни продукти и услуги на международния пазар се увеличават все повече. Все по-популярни стават мрежите между образователните институции, както и с участие на частния сектор. По-голямо внимание се отделя на организации на alumni групи от хора, които живеят в друга държава. Тази категория има все по-голямо значение за нивото на интернационализация на дадена институция.

Извънучебните дейности могат да бъдат ефективен начин да се обогати образователният и социалният опит на местните и чуждите студенти. Стратегическите мерки тук обхващат създаване на студентски клубове и асоциации и социални, културни и академични системи за подкрепа, организиране на международни и интеркултурни събития, подпомагане на връзките с местни културни групи, поощряване на работни екипи и програми по различни теми.

Възможностите за програмни стратегии са многобройни и разнообразни. За да се подберат най-точните и да не се разпиляват усилия и средства, е необходимо всеки университет да си дава точна сметка защо иска да се интернационализира и какви цели иска да постигне.

Институционалните стратегии включват тези инициативи, които институционализират международното измерение чрез подходящо управление, политики, човешки ресурс и административна система. Каквито и да са програмните стратегии, няма как да се постигне развитие и устойчивост, ако ръководствата на университетите не са ангажирани и т.нар. международни измерения не са интегрирани в мисията на университета, в системите за планиране и отчет, в различните процедури. По-надолу е представена една възможна организационна стратегия с три направления: управление, операции (организация на работата и поддържащи системи) и развитие на персонала. Всеки университет има своя собствена организационна култура, според която би могъл да подбере друга структура или да включи различни елементи в стратегията си.

Стратегията на ниво УПРАВЛЕНИЕ изисква изразен ангажимент от страна на висшето ръководство. Той формира институционалната мотивация и зависи от стратегическия план на университета и от политиката. Ако международното измерение е наистина важно за ръководството, то трябва да бъде вписано в мисията и в другите програмни документи, за да гарантира ясно послание към университетската среда и активно участие на преподавателите и служителите. Общите насоки се възлагат от висшето университетско ръководство (Настоятелство, Академичен съвет) не само на думи, а и водят след себе си съответно заделяне на финансов и човешки ресурс. Важно е да се отбележи, че финансовият ресурс трябва да съответства на целите, които се поставят, и на ползите, които се очакват. Тези общи насоки би трябвало да намерят място в общоуниверситетското и департаментното планиране, в бюджетите и системата за контрол на качеството, като се осигури адекватна финансова поддръжка и прозрачна система на правомощия за разпределяне на средствата.

ОПЕРАЦИИТЕ дават представа как е организирана работата на директно ангажираните звена и на какви поддържащи системи може да се разчита. Почеста практика в европейските университети до настоящия момент е обслужването на международната дейност, а оттам на интернационализацията, да се извършва децентрализирано по департаментите. Особено когато интернационализацията се изразява основно в мобилност на студенти и преподаватели. Като все по-успешен вариант се налага балансът между централизация и децентрализация в поощряването и управлението на международните връзки. При балансирания модел разпределението на труда се базира на принципа на „субсидиарността“. Стремелът е решенията да се вземат на ниските нива (факултет, департамент, програма), с изключение на тези, които се отнасят до неща, имащи връзка с повече звена или ще са в полза на цялата институция. Центърът поема тези задачи, с които по-ниските нива не могат да се справят ефективно. Така решенията и работата са отговорност на университетските

звена. Общите решения, общоуниверситетските проекти и договори се разработват на централно ниво, където се изисква координация, тясна специализация, осъществява се икономия на ресурси и труд. Смисълът на субсидиарността е в това, че всеки член на институцията получава максималната възможна автономия в своята работа. Разчита се на това, че отговорните преподаватели, академичните ръководители, факултетните администратори, както и служителите в централните администрации, знаят най-добре как да си вършат работата, ако са подходящо подпомагани и насочвани. Опитът показва, че в повечето случаи, когато хората имат свобода и отговорност за своите решения, те са по-мотивирани, ефективни и продуктивни. Например: преподавателите и директорите на програми са тези, които могат да решат как да направят програмите си международно съпоставими и достъпни за чуждестранни студенти, кои партньори са най-подходящи за тях, дали да изпращат студенти в чужбина и през коя година на обучението, или да преподават някои курсове на чужд език; на факултетно ниво би трябвало да се решава коя програма да се отвори за чуждестранни студенти, как и какви средства да се заделят и т.н.; на централно ниво се правят анализи на дейността на отделните звена, решава се как да се подпомогнат изоставащите, предлагат се проекти или възможности за финансиране. Понякога централният офис действа като брокер за някои департаменти – помага при изработване на проекти, при конфликти с други части на администрацията (счетоводство, студентски служби и т.н.). Центърът се грижи и за решаване на общите проблеми и предлага решения, които да се внедрят на общоуниверситетско ниво – проблеми и казуси при регистриране на студентите от чужбина в студентската система, акредитация на курсове, обучение по език, търсене на жилища и т.н. Поддържащите системи осигуряват подкрепа от университетски структури и академични звена – регистриране на студентите, настаняване, консултиране, преподаване на език, програми за ориентация, консултиране, културни програми и др. Като цяло подкрепата на самостоятелни инициативи от различните нива води до многобройни прояви, т.е. до по-голяма ефективност.

Стратегията на ниво РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ има все по-голямо значение в днешно време, когато конкурентоспособността не се определя в такава степен от технологии и структури. Човешкият фактор е в състояние да постигне максимални резултати от недотам свършени организационни системи, но и да провали най-съвременно организирани модели. Успешното осъществяване на цялостната стратегия поставя високи изисквания за подбор на служителите и преподавателите, ангажирани с интернационализацията както по отношение на тяхното образование, така и по отношение на професионалния им опит. От тях се очаква да могат да разбират, анализират и оценяват сложни документи на различни езици, да могат да представят информация пред различни аудитории и в мултикултурна среда, да се ориентират в правни

и финансови казуси на национално и международно ниво, да съставят текстове от различен характер и т.н. Свободното боравене с технологии от всякакъв вид като бази данни, презентационни програми, софтуер за управление на проекти, ориентирани в интернет, въобще не бива да се обсъжда. Съществуват и умения, които трудно се доказват със сертификати, но са не по-малко важни – организационни умения, почтеност (некорупционна нагласа!), умения да се комуникира, позитивност, гъвкавост, чувствителност към културните различия и т.н. Трудно е да се открият хора (особено за администрацията), които да притежават всички необходими умения и знания предварително. Но е съвсем възможно да се планират обучителни програми за индивидуално развитие на компетенциите, така че постепенно да се достигне до висок професионален стандарт. Системата на възнаграждения и поощряване за тези, които допринасят за интернационализацията, трябва да бъде адекватна, за да привлече хора с качества и потенциал, но също толкова важно е стратегията да включва дейности за професионално развитие на служителите и преподавателите, включително възможности за международни академични и професионални обмени за обучение и споделяне на опит. По този начин целите на институцията ще съвпадат в по-голяма степен с личностните цели за развитие и отделните хора ще бъдат стимулирани да прилагат, усъвършенстват и разширяват личния си капацитет.

Заклучение

По-високото ниво на европейска интеграция след Договора от Маастрихт (т.е. включването на нови области, включително култура и образование) е важен фактор за европейските университети, който създава нови възможности и предизвикателства. Политиката на ЕС подкрепя насоките пред висшето образование в Европа, поставени от добре известната Болонска декларация и последвалия Болонски процес. Крайната цел е създаване и успешно функциониране на Европейско пространство за висше образование, базирано на международно сътрудничество и академичен обмен. За да може висшето образование да допринесе адекватно за развитието на европейското общество, то трябва да е привлекателно за младите европейски граждани, както и за студенти и учени от другите части на света. Интегрираната стратегия за интернационализация е предпоставка за преосмисляне и реструктуриране на международното портфолио на всеки университет. Внедряването на международно измерение в дейността на университета повишава неговата привлекателност и конкурентоспособност, като обогатява академичната мисия, разширява международното сътрудничество и в крайна сметка води до по-високо качество на образованието, изследванията и услугите.

ЛИТЕРАТУРА

- Heyward, M. (2002). From international to intercultural: Redefining the international school for a globalised world. *Journal of Research in International Education*, 1.
- Hickling Hudson, A. (2000). Scholar-activism for a new world: The future of the Caribbean university. In S. Inayatullah and J. Gidley (Eds.) *The University in Transformation: Global Perspectives on the Future of the University*. Westport, CT: Bergin and Garvey, 150-159.
- Kalantzis, M., Cope, B. (2000). Towards an Inclusive and International Higher Education. In R. King, D. Hill, & B. Hemmings (Eds.) *University and Diversity: Changing Perspectives, Policies and Practices in Australia*. Wagga: Keon Publications, 30-53.
- King, K. (2001). *Higher Education in Developing Countries: Peril and Promise*. Conference on Higher Education and its socio-political context. Tilburg.
- Knight, J. (1994). *Internationalization: Elements and Checkpoints*. Ottawa: Canadian Bureau for International Education
- Knight, J., de Wit, H. (1995). Strategies for Internationalisation of Higher Education: Historical and Conceptual Perspectives. In *Strategies for Internationalisation of Higher Education*. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE).
- Knight, J. (1997). Internationalization of higher education: a conceptual framework. In Knight, J., de Wit, H. (eds). *Internationalization of higher education in Asia Pacific countries*. Amsterdam: European Association for International Education (EAIE)
- Knight, J. (2003). *Updating the Definition of Internationalization*. In *International Higher Education*. Boston: Centre for International Higher Education, Boston College
- Leask, B. (2003). *Beyond the numbers – levels and layers of internationalisation to utilise and support growth and diversity*. 17th IDP Australian International Education Conference, Melbourne, Australia.
- Lee, M. (2000). The impacts of globalization on education in Malaysia. In N. P. Stromquist & K. Monkman (Eds.) *Globalization and Education: Integration and Contestation Across Cultures*. Lanham: Rowman & Littlefield, 315-332.
- OECD (2004). *Internationalisation and Trade in Higher Education Opportunities and Challenges*. Paris: OECD.
- Sharma, V. (2002). WTO, GATS and the Future of Higher Education in India. In Smart, D., S. Volet et al. *Fostering Social Cohesion in Universities: Bridging the Cultural Divide*. Canberra: Department of Education Training and Youth Affairs.

US Department of Commerce – <http://www.iie.org/en/Who-We-Are/News-and-Events/Press-Center/Press-Releases/2010/2010-11-15-Open-Doors-International-Students-In-The-US>

Yang, R. (2002). University internationalisation: it`s meanings, rationales and implications. *In Intercultural education*, 13 (No.1), 81-95.

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION. CHARACTERISTICS AND STRATEGIC MANAGEMENT

Abstract. The term “internationalization“ has been used ever more widely in the European countries due to the increased interest in adding an international dimension to higher education. In most European countries now-a-days the term is understood in the sense of the definition given by Knight and de Wit (1997) as one of the ways through which the state responds to the impact of globalization while at the same time respecting the individuality of the nation and as “a process of integration of international/ intercultural dimensions in teaching, research and other services offered by one institution“ (Knight, 1994). Starting from student, teacher and administrative mobility and some other but isolated activities, internationalization is gradually being understood as a dynamic process that needs to be integrated in the academic agendas, policies and procedures of the respective institution. Internationalization effects labor markets and economies as a whole through development of new type of competences and higher quality of knowledge. Significant benefits of internationalization in the long-term are the social and cultural interactions between teachers and students, the multi-cultural aspects of teaching and learning, the new partnerships which influence a person’s career and future development, personally and professionally. If one university would like to incorporate the international dimension in its profile it has to adopt a specific style of work in all organizational levels and to develop adequate strategy to achieve the goal.

Dr. Elena Blagoeva – Hazarbassanova

✉ New Bulgarian University

21, Montevideo Str., Office 1/206

1618, Sofia, Bulgaria

Tel. + 359 2 8110222, + 359 888 477 994

e-mail: alfiola1961@yahoo.com